

Utdrag fra Statsbudsjettet 2018

12.10.2017

Prop 1. S

Kulturdepartementet

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2016	Saldert budsjett 2017	Forslag 2018
70	Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting			135 000
71	Produksjonstilskudd	313 038	313 000	294 300
73	Medieforskning	21 737	22 130	21 610
74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	12 704	19 000	19 410
75	Tilskudd til samiske aviser	27 032	27 500	28 100
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 048	2 090	2 135
	Sum kap. 0335	376 559	383 720	500 555

En framtidsrettet mediepolitikk

En fri, uavhengig, redaktørstyrt og kritisk presse er en av de viktigste bærebjelkene i demokratiet vårt. Mediebransjen er under omstilling som følge av store økonomiske og strukturelle endringer. Befolkningens mediebruk blir stadig mer digital. Samtidig må den norske mediebransjen i større grad enn tidligere forholde seg til internasjonale aktører. Det fører til økt konkurranse om mediebrukernes tid og om inntekter fra annonser og fra brukere. Regjeringen vil legge til rette for god nyhetsproduksjon og en bredt anlagt offentlig samtale i framtidens mediasamfunn. Det er derfor behov for å modernisere de mediepolitiske virkemidlene, slik at de også i tiden framover skal bidra til en åpen og opplyst samtale og stimulere til mediemangfold. De viktigste tiltakene på området har vært: – innføring av merverdiavgiftsfritak for elektroniske nyhetsmedier – plattformnøytralt produksjonstilskudd – utredningen fra Mediemangfoldsutvalget – stortingsmeldinger om NRK og kommersiell allmennkringkasting – utlysning av avtale om kompensasjon for kommersiell allmennkringkaster – heldigitalisering av radio og tilskudd til digitaliseringstiltak i lokalradiosektoren

Mediestøtte

Regjeringen har varslet at den vil modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet og over tid legge om den direkte pressestøtten. I forslaget til statsbudsjett for 2018 følges det opp ved følgende tiltak: – Kulturdepartementet lyste sommeren 2017 ut en femårig avtale for kommersiell allmennkringkasting. Regjeringen foreslår å bevilge 135 mill. kroner i 2018. Avtalen stiller krav om egenproduserte nyhetssendinger, norskspråklige programmer for barn og unge og førstegangsvisninger av norsk film og tv-drama. – Regjeringen foreslår å opprette en ny innovasjonsrettet tilskuddsordning som skal bidra til nyskaping og omstilling i mediebransjen. Ordningen skal særlig fremme innovasjon og digitalisering hos lokalaviser. Det er foreslått å sette av 7 mill. kroner til en slik ordning i 2018.

Kap. 335 Mediestøtte

Innledning

Kapitlet omfatter midler til kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting, produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, tilskudd til lokale lyd- og bildemedier og tilskudd til medieforskning. I tillegg gis det tilskudd til samiske aviser og samiskspråklige sider i andre aviser og distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark.

Mål for 2018

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for redaksjonelle medier. Bevilgningen under kapitlet skal legge til rette for – et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk på alle plattformer – forskning på medieområdet for å oppnå økt kunnskap om mediernes betydning for samfunnsutviklingen. Regjeringens mål er å utforme et mediepolitisk virkemiddelapparat som sikrer likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform, og som stimulerer til nyskaping og innovasjon. Hensynet til presse- og ytringsfriheten tilsier at staten ikke skal gripe inn i mediernes virksomhet eller sette mål som begrenser pressens redaksjonelle frihet. Bevilgningene under kapitlet forvaltes i hovedsak av Medietilsynet i henhold til forskrifter fastsatt av departementet, jf. postomtalenene nedenfor.

En framtidsrettet mediepolitikk

Mediebransjen er under omstilling som følge av store økonomiske og strukturelle endringer. Befolkningens mediebruk blir stadig mer digital. Samtidig må den norske mediebransjen i større grad enn tidligere forholde seg til internasjonale aktører. Disse konkurrerer med norske medier både om mediebrukernes tid og om annonseinntekter og inntekter fra brukerbetaling. Dette har særlig påvirket økonomien i avisene, og den store konkurransen om annonsekronene har økt deres avhengighet av brukerbetaling. Det er derfor positivt at opplagstallene nå øker i flere aviser for første gang på mange år. Likevel er foreløpig ikke økningen i inntekter fra brukerbetaling nok til å veie opp for fallet i annonseinntekter. Den store utfordringen for mediebransjen framover er å få etablert bærekraftige forretningsmodeller i det digitale markedet. I denne krevende overgangen er det særlig viktig at de mediepolitiske virkemidlene er framtidsrettede og fremmer innovasjon og utvikling. Etersom digitaliseringen gjør at grensene mellom det som tidligere var adskilte sektorer og plattformer viskes ut, bør de mediepolitiske virkemidlene i størst mulig grad være teknologi- og plattformnøytrale. Ved siden av finansieringen av NRK, er de viktigste økonomiske virkemidlene innenfor mediestøtten fritaket for merverdiavgift og produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier. Begge tiltakene er nå plattformnøytrale. Dette bidrar til å sikre en konkurransedyktig og innovativ mediebransje. Likevel ser regjeringen også behov for en helhetlig gjennomgang av alle virkemidler på medieområdet, for å sikre at virkemidlene er innrettet på best mulig måte for å legge til rette for et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier. I 2015 oppnevnte regjeringen derfor et utvalg som fikk i oppdrag å vurdere statens økonomiske virkemiddelapparat på mediefeltet. Mediemangfoldsutvalget leverte sin rapport 7. mars 2017 (NOU 2017: 7). Utvalget konkluderte med at det er behov for økt støtte og nye tiltak for å hjelpe bransjen gjennom en krevende omstillingsfase. Samlet la utvalget fram forslag som vil øke mediestøtten med om lag 743 mill. kroner. Ett av tiltakene Mediemangfoldsutvalget foreslår er å opprette en innovasjonsrettet tilskuddsordning, jf. nærmere omtale på post 71. Mediemangfoldsutvalgets forslag følges opp i en egen stortingsmelding, som etter planen skal legges fram våren 2018.

Kringkasting

Allmennkringkasting er et viktig virkemiddel for å legge til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale, og for å fremme norsk innhold, kultur og språk. Allmennkringkasting skal bidra til at hele befolkningen får tilgang til et bredt innholdstilbud. Andelen som ser tv-innhold via fjernsynsapparatet har gått ned de siste fem årene. Dette utfordrer finansieringen av NRK, som i dag er knyttet til å ha en fjernsynsmottaker i bruk. I desember 2016 la regjeringen fram Meld. St. 15 (2016–2017) Eit moderne og framtidsette NRK. Her konkluderte regjeringen med at kringkastingsavgiften ikke lenger representerer en langsiktig og framtidsette finansiering av NRK. Departementet arbeider nå videre med en ny finansieringsmodell i tråd med Stortingets innstilling til meldingen, jf. Innst. 332 S (2016–2017). På tross av stadig økende driftsinntekter har utviklingen i kommersielle tv-virksomheters lønnsomhet de siste fem årene vært negativ. Dette kan blant annet skyldes høyere kostnader til kjøp av sportsrettigheter. I desember 2016 fremmet regjeringen en stortingsmelding med en vurdering av ulike modeller for eventuell offentlig kompensasjon for merkostnader forbundet med kommersiell allmennkringkasting, jf. Meld. St. 14 (2016–2017) Kommersiell allmennkringkasting. I meldingen konkluderte regjeringen med at kommersiell allmennkringkasting skal videreføres, og at statens motytelse skal moderniseres ved å gi kompensasjon til en aktør på inntil 15 mill. euro i året. Stortinget sluttet seg til innholdet i meldingen, jf. Innst. 235 S (2016–2017). Muligheten til å søke om å inngå en avtale med staten om å tilby kommersiell allmennkringkasting er kunngjort. Det opprettes på denne bakgrunn en ny post 70 under kapitlet, som skal dekke kompensasjon til en kommersiell allmennkringkaster. FM-sendingene fra de riksdekkende radioaktørene Radio Norge, P4 og NRK avvikles etter en regionvis plan i løpet av 2017. Om lag 200 lokalradioer får anledning til å fortsette å sende på FM i minst fem år etter nasjonal FM-slukking.

Budsjettforslag 2018

Post 70

Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting (ny post)

Bevilgningen på posten skal dekke kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting i henhold til kunngjøring av avtale om allmennkringkasting 23. juni 2017. Det budsjetteres med at statens økonomiske forpliktelser kan beløpe seg på inntil 135 mill. kroner i 2018, jf. kunngjøringen. Kompensasjonen skal bidra til å opprettholde mediemangfoldet, sikre en reell konkurrent til NRK og sikre produksjon av riksdekkende nyhetssendinger utenfor Oslo, jf. Meld. St. 14 (2016–2017) Kommersiell allmennkringkasting.

Post 71

Produksjonstilskudd

Produksjonstilskuddet skal bidra til å opprettholde et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier med høy kvalitet og uavhengig journalistikk. Produksjonstilskuddet rettes i hovedsak mot medier som opererer i markeder som er for små til å være bærekraftige og medier som representerer alternativer til de ledende mediene i større markeder. Dagens plattformnøytrale tilskuddsordning ligger til grunn for tildelingen av produksjonstilskudd for 2017. Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet. Regjeringen har varslet at den direkte pressestøtten over tid skal legges om og nivået reduseres, og at mediepolitikken må stimulere til nyskaping og innovasjon. Regjeringen har allerede modernisert det mediepolitiske virkemiddelapparatet ved å innføre merverdiavgiftsfritak for elektroniske nyhetsmedier og gjøre produksjonstilskuddet plattformnøytralt. For å bidra ytterligere til nyskaping og

omstilling i mediebransjen vil regjeringen sette i gang en omlegging av mediestøtten ved å opprette en ny innovasjonsrettet tilskuddsordning. I tråd med forslaget til Mediemangfoldsutvalget skal den nye ordningen være søknadsbasert, rettet mot redaksjonell innholdsrettet innovasjon og særlig fremme journalistisk innovasjon og digitalisering hos lokalaviser. Departementet foreslår å sette av 7 mill. kroner til en slik ordning i 2018. Med forbehold om Stortingets godkjenning vil departementet utarbeide et utkast til forskrift som sendes på høring i løpet av våren 2018. Lokalavisene har en viktig rolle i sine lokalsamfunn og er sentrale for å sikre et mediemangfold i hele landet. Samtidig har disse avisene ofte begrensede ressurser til digital omstilling. Den nye innovasjonsrettede tilskuddsordningen vil derfor særlig rettes mot små lokale medier. Departementet legger videre opp til at produksjonstilskuddet til lokale nummerén- og alenemedier skal videreføres på samme nivå som i 2017. I stortingsmeldingen om oppfølging av NOU 2017: 7, som planlegges lagt fram våren 2018, vil regjeringen vurdere en ytterligere omlegging av mediestøtten, bl.a. med sikte på å vri en større del av støtten mot innovasjon og utvikling i mediebransjen. Det vises for øvrig til Stortingets anmodningsvedtak nr. 232, 14. desember 2016, jf. omtale i Del III.

Post 73

Medieforskning og etterutdanning

Bevilgningen på posten går til medieforskning og etterutdanning. Posten er redusert med 0,9 mill. kroner mot tilsvarende økning på kap. 285 Norges forskningsråd, post 55 Virksomhetskostnader på Kunnskapsdepartementets budsjett. Se også omtale under kap. 325, post 52 om å samle alle bevilgninger til drift av Forskningsrådets virksomhet på Kunnskapsdepartementets budsjett.

Av foreslått bevilgning på posten går om lag

- 7,9 mill. kroner til forskningsprogrammet for kultur- og mediesektoren (KULMEDIA), jf. nærmere omtale under kap. 325, post 52
- 3,7 mill. kroner til Rådet for anvendt medieforskning
- 2,1 mill. kroner til Statistisk sentralbyrå – Norsk mediebarometer
- 2,2 mill. kroner til medie norges statistikkbase
- 5,1 mill. kroner til tilskudd til etterutdanning i mediebransjen via Institutt for Journalistikk
- 0,6 mill. kroner til Landslaget for lokalaviser

For 2018 har Rådet for anvendt medieforskning (RAM) følgende mandat:

- fordele midler til forskning og utviklingsarbeid om medier og mediebruk. Aktuelle prosjekter skal ha en klart definert teoretisk og praktisk nytteverdi
- være en premissleverandør for Kulturdepartementet og legge til rette for forskning og utviklingsarbeid som departementet har behov for
- medvirke til at resultatene blir gjort lett tilgjengelige

Post 74

Tilskudd til lokale lyd og bildemedier, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til lokalkringkastingformål og digitaliseringstiltak i lokalradiosektoren. Det vises også til Stortingets anmodningsvedtak nr. 108.46, 5. desember 2016, jf. omtale i Del III. Kulturdepartementet foreslår at programproduksjoner og utviklingsprosjekter som stimulerer til bruk av norsk musikk gis prioritet innenfor tilskuddsordningen for lokale lyd- og bildemedier. Tilskuddsordningen er fastsatt i forskrift om tilskudd til lokale lyd- og bildemedier. Ordningen forvaltes av Medietilsynet. Kulturdepartementet vil be Medietilsynet om å informere om denne prioriteringen i kunngjøringen av tilskuddsmidler for 2018.

Post 75

Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen omfatter tilskudd til samiske aviser, regulert i forskrift fastsatt av Kulturdepartementet. Midlene fordeles av Medietilsynet.

Post 77

Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark

Bevilgningen omfatter det særskilte distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark. Midlene fordeles av Medietilsynet.

Rapport 2016

Det norske medielandskapet er fortsatt preget av stort mangfold og stabilitet. Samtidig har avisene og tv-virksomhetene svekket lønnsomhet. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til mediesektoren i hovedsak er innfridd, jf. rapport nedenfor.

Mediemangfold

I internasjonal sammenheng ligger antall aviser og utgiversteder i Norge stabilt på et svært høyt nivå. Produksjonstilskuddet har særlig bidratt til vekst i antall små lokalaviser. Ved utgangen av 2016 ble det gitt ut 227 aviser på 186 ulike steder i Norge, hvorav 150 aviser mottok produksjonstilskudd. Fallet i papiroplaget fortsatte i 2016, men som følge av en sterk vekst i digitale abonnementer falt avisenes totalopplag likevel mindre enn tidligere år. Det digitale opplaget utgjorde 74 pst. I 2016 var det på FM fem riksdekkende radiokanaler. På DAB var det 11 riksdekkende innholdskonsesjoner, i tillegg til NRKs 15 radiostasjoner. Det var 208 lokalradiokonsesjoner på FM og 67 lokalradiokonsesjoner på DAB. Ved utgangen av 2016 var det seks lokal-tv-stasjoner som sendte på det digitale bakkenettet. En stor del av lokal-tv-virksomheten har etter hvert flyttet fra lineære tv-stasjoner inn i avishusene.

Økonomi

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i presse og kringkasting. For avishusene gikk det totale driftsoverskuddet ned fra 677 mill. kroner i 2015 til 484 mill. kroner i 2016 (ekskl. produksjonstilskudd). Reklameinntektene ble redusert med om lag 1 mrd. kroner fra 2015 til 2016, tilsvarende 17,6 pst. Nedgangen skyldes i all hovedsak reduserte inntekter fra salg av annonseplass i papirutgavene, men i 2016 gikk også reklameinntektene fra avishusenes digitale utgaver ned. Med unntak av løssalgsavisene økte opplagsinntektene for alle typer aviser i perioden. Mediebedriftenes Landsforbund framhever at det digitale merverdiavgiftsfritaket, som ble innført i mars 2016, har påvirket opplagsutviklingen positivt. Aviser som mottok produksjonstilskudd i 2016 opplevde en svekket lønnsomhet dette året. Samlet sett ble lønnsomheten i lokalradiobransjen noe svekket i 2016. Om lag halvparten av nedgangen i driftsinntekter skyldes imidlertid at Bauer Medias lokalradiovirksomhet i FM-nettet ble avsluttet. Lokalradioer som ikke inngår i et nasjonalt nettverk har samlet sett dårligere lønnsomhet. Forskning på medieområdet I 2016 ble det tildelt 25 mill. kroner gjennom forskningsprogrammet på kultur- og mediesektoren (KULMEDIA) til to nye forskningsprosjekter. Rådet for anvendt medieforskning (RAM) fordelte om lag 3,6 mill. kroner til 11 forskningsprosjekter i 2016, og 30 000 kroner til fire masteroppgaver. Institutt for Journalistikk (IJ) mottok 5 mill. kroner i etterutdanningsmidler. Landslaget for lokalaviser fikk 600 000 kroner i kurstilskudd.

NRK – Kringkastingsavgiften

Mål for 2018

NRK er en av Norges viktigste kulturinstitusjoner og et sentralt virkemiddel for å oppnå de mediepolitiske målene. Målet er at NRK skal oppfylle sitt allmennkringkastingsoppdrag side om side med en sunn privat og kommersiell sektor. Allmennkringkastingsoppdraget presiserer de overordnede målene og forventningene til NRK, og er nedfelt i NRK-plakaten og i NRKs vedtekter. Forslag til kringkastingsavgift for 2018 Kringkastingsavgiften foreslås til 2 657 kroner ekskl. merverdiavgift, og 2 922,7 kroner inkl. 10 pst. merverdiavgift, jf. forslag til vedtak VI, nr. 3. Det er et grunnleggende prinsipp at kringkastingsavgiften ikke skal finansiere aktiviteter som faller utenfor NRKs allmennkringkastingsoppdrag. Den første linjen i tabellen nedenfor viser NRKs bruttokostnader ved å produsere allmennkringkastingstilbudet. Nettokostnadene framkommer ved at eventuelle andre inntekter enn kringkastingsavgiften trekkes fra bruttokostnadene. Inntekter fra kringkastingsavgiften skal tilsvare NRKs nettokostnader. Eventuelle avvik vil forekomme dersom NRKs kostnader over- eller undervurderes, eller hvis antall lisensbetalere varierer fra år til år.

